

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Τῆς ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφεῶν Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὁρφανοτροφείου Χατζηκώστα.

ΕΝ ΤῆΙ ΗΜΕΔΑΠῆΙ

συνδρομῇ ἑτησίᾳ προπληρωτέᾳ

δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορας τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῶς τῆς παιδαγωγί-
κῆς, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν
σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν
Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς
ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΕΝ ΤῆΙ ΑΛΛΟΔΑΠῆΙ

Συνδρομῇ ἑτησίᾳ προπληρωτέᾳ

ΦΡ. ΧΡ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγρασσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ. 1 φρ.

Ἄριθ. 11.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Δεκεμβρίου 1894.

Ἔτος Γ΄.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα ὑπὸ Μ. Κ. Σ. ἐν Κερκύρα. — Ἐν νέον μάθημα μὴ περιεχόμενον εἰς τὸ πρόγραμμα. — Μαθηματὰ Πατριδογραφίας περὶ δήμου. — Κρίσεις τῆς ἐπιτροπείας περὶ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. — Ἴσχυς εἶναι ἕνωσις. — Σχολεῖα καὶ ἄρχοντες.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Εἰς τῶν φίλων μου, τοῦ ὁποίου ἡ γνώμη εἰς τὰ σχολικὰ ζητήματα εἶναι σεβοστή, ἀναγνώσας τὰ δύο προηγούμενα ἄρθρα μου περὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, (1) μὲ ἠρώτησε διατί, ἐν ᾧ φρονῶ ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα δύνανται νὰ τροποποιηθῶσιν ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἡμετέρας ἐκπαιδεύσεως, ὡς κάλλιστα ἐν τῷ δευτέρῳ ἄρθρῳ μου ἐδείχθη, ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ προέτεινα τὴν κατάργησιν αὐτῶν;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην δύναμαι νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸν ἀποροῦντα φίλον ὅτι, ὡς κάλλιστα γνωρίζει, ἡ ἀγωγὴ εἶναι μία ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐπιδιώκουσα πάντοτε σκοπὸν, συνεπῶς δὲ ἐν παιδαγωγικὸν καθίδρυμα ἔπρεπε κυρίως νὰ ὑπάρχη, τὸ Γυμνάσιον, ἐν ᾧ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ νέοι ὁμοιομόρφως νὰ ἀνατρέφωνται. Τοῦτο θὰ ἦτο τὸ παιδαγωγικῶς ὀρθόν, μόνον δὲ λόγοι καθαρῶς πρακτικοὶ δικαιολογοῦσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ὅπερ παρέχει τὸ ἐλάχιστον ὄριον τῆς ἀναπτύξεως εἰς πάντα τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ, εἰς ᾧ ἀποβαίνει ἀπρόσιτος ἡ ἀνώτερα καὶ γυμνασιακὴ ἐκπαίδευσις. Δύο εἶναι λοιπὸν τὰ παιδαγωγικὰ καθιδρύματα, δύο καὶ ὄχι περισσότερα. Δύο μόνον παιδαγωγικῶν καθιδρυμάτων ἡ ὑπαρξίς πληρέστατα δικαιολογεῖται καὶ διὰ τοῦτο πανταχοῦ, ὅπου παιδαγωγικὰ ζητήματα κανονίζονται ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένων ἀρχῶν, δύο μόνον εἶδη σχολείων ἀναγνωρίζονται, τὸ Γυμνάσιον καὶ τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον. Τρίτον εἶδος δὲν ὑπάρχει καὶ ἐπομένως

δὲν ἔπρεπε καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ὑπάρχη (1).

Ὡς εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα εἶπον, τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα κατὰ τὸ Διάταγμα τοῦ 1836 σκοποῦσι τὴν μετάδοσιν τῶν διὰ τὸν πρακτικὸν βίον ἀπαιτουμένων γνώσεων εἰς τὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἀδυνατοῦσι νὰ ἀκολουθήσωσιν ἀνώτερα μαθήματα. Λοιπὸν εἶναι ἀνώτερα Δημοτικὰ Σχολεῖα, διότι καὶ τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα τοῦτον τὸν σκοπὸν ἔχουσι. Οὐδόλως δὲ μεταβάλλεται ἡ φύσις τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων διὰ τῆς προσπάθειας, ἡ ὁποία ἐν τῷ αὐτῷ Διατάγματι γίνεται, ὅτι τὰ Σχολεῖα ταῦτα παρασκευάζουσι συγχρόνως τοὺς μαθητὰς διὰ τὰ Γυμνάσια· διότι, ἐφ' ὅσον τὰ Γυμνάσια δὲν δέχονται παιδιά ἐντελῶς ἀναλφάβητα, πάντα τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ αὐτὰ τὰ στοιχειωδέστατα εἶναι προπαρασκευαστικὰ Σχολεῖα τῶν Γυμνασίων. Ὁ χαρακτηρισμὸς δὲ οὗτος τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἔχει ὡς ἀμεσον συνέπειαν τὴν συγχώνευσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, διότι δὲν εἶναι βεβαίως παιδαγωγικῶς ὀρθὸν εἰς καὶ ὁ αὐτὸς σκοπὸς εἰς δύο διάφορα νὰ ἐπιδιώκηται καθιδρύματα, καταστρεφόμενου οὕτω τοῦ ἐνιαίου καὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς διδασκαλίας.

Τὰ ἀνωτέρω ἀρκοῦσι, νομίζω, ἵνα δείξωσιν ὅτι ἡ γνώμη, ἥτις ἐν τῷ πρώτῳ ἡμῶν ἄρθρῳ διευτυπώθη περὶ τῆς συγχωνεύσεως τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων πρὸς τὰ Δημοτικά, πληρέστατα δικαιολογεῖται. Ἡ διατύπωσις ὅμως τῆς γνώμης ταύτης δὲν μὲ ἐμποδίζει νὰ ἐξετάσω ἐν τῷ δευτέρῳ ἄρθρῳ ποῖον πρέπει νὰ εἶναι τὸ πρόγραμμα τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων — ἀφ' οὗ ὑπάρχουσι ταῦ-

(1) Βλ. τὰ φύλλα τῆς Ἐκπαιδεύσεως τῆς 21 Μαΐου καὶ 30 Ὀκτωβρίου ε.ε.

(1) Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχη καὶ τρίτον εἶδος. Ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ γράψωμεν ἐκτενῶς ἐν ἐπομένῳ φύλλῳ.

τα — ἵνα ἀποφέρωσι καρπούς καλλιτέρους. Τὸ πρόγραμμα δὲ τοῦτο φέρει ἡμᾶς πρὸ μιᾶς ἄλλης δυσκολίας οὐχὶ πλέον θεωρητικῆς, ἀλλὰ καθαρῶς πρακτικῆς φύσεως.

Ποιοὶ θὰ διδάσκωσιν εἰς τὰ ἡμέτερα Ἑλληνικὰ Σχολεῖα τὰ ἐν τῷ προτεινομένῳ προγράμματι ἀναγραφόμενα μαθήματα;

Τρεῖς κατηγορίας διδασκάλων ἔχουσιν ὡς γνωστὸν τὰ ἡμέτερα Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, τοὺς βοηθοὺς, τοὺς κυρίως Ἑλληνοδιδασκάλους καὶ τοὺς διδάκτορας καὶ προλῦτας τῆς φιλοσοφικῆς καὶ Θεολογικῆς Σχολῆς. Καὶ περὶ μὲν τῶν βοηθῶν πᾶς λόγος μοὶ φαίνεται περιττός, διότι οὗτοι δὲν εἶναι διδάσκαλοι, μόνον δὲ εἰς ἐκπαιδευτικὸν σύστημα καθ' ὁλοκληρίαν πλημμελές, ὡς τὸ ἡμέτερον, ἡδύνατο νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὡς τοιοῦτοι. Οἱ κυρίως Ἑλληνοδιδασκάλοι ἀκολουθοῦσι ἐπὶ δύο ἢ καὶ περισσότερα ἐτῆ τὰ μαθήματα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὑφίστανται κατόπιον ἐιδικάς ἐξετάσεις. Ἐχουσιν ἐπομένως οἱ διδάσκαλοι οὗτοι μικροτέραν μὲν, κατὰ τύπου τοῦλάχιστον, ἀλλ' ὅπως δῆποτε καθαρῶς ἀκαδημαϊκὴν μόρφωσιν, ἣτις δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς διδασκάλους τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, οὐχὶ ὅμως καὶ τῆς κατωτέρας, εἰς ἣν τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀναμφιδόλως ἀνήκουσιν. Οἱ διδάσκαλοι τῶν κατωτέρων σχολείων πρέπει νὰ ἔχωσι μικροτέραν μὲν, ἀλλὰ πολυμειότεραν μόρφωσιν καὶ νὰ εἶναι παιδαγωγικῶς ἀριστα κατηρτισμένοι· ἀμφότερα ὅμως ταῦτα λείπουσιν ἀπὸ τοῦς ἡμετέρους Ἑλληνοδιδασκάλους, οἵτινες ἄλλης ἐτυχον προπαρασκευῆς καὶ οὐχὶ τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης. Ἐπι μᾶλλον ἀκατάλληλοι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην μοὶ φαίνονται οἱ διδάκτορες καὶ οἱ προλῦται τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἄλλοτε πάντες οὗτοι ἐποποθετοῦντο ἀμέσως εἰς τὰ Γυμνάσια ὡς Καθηγηταὶ τῶν κλάδων, οὗς ἐιδικῶς ἐποπούδασαν· νεώτερος ὅμως νόμος, κατ' ἀτυχῆ ἀπομίμησιν τῶν ἐν Γερμανίᾳ συμβαινόντων, ἀπήτησε νὰ διορίζωνται κατὰ πρῶτον σχολάρχαι καὶ μετὰ διετῆ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν θέσιν ταύτην νὰ προβιβάζωνται εἰς Καθηγητάς. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ ἐκ τῶν Πανεπιστημίων ἐξερχόμενοι διορίζονται βοηθοὶ εἰς τὰ Γυμνάσια, ἅτινα ἔχουσιν ἐννέα τάξεις, οἱ δὲ διοριζόμενοι βοηθοὶ διδάσκουσιν εἰς κατωτέρας τάξεις μόνον τὸν κλάδον, ὃν ἐσπούδασαν, χειραγωγούμενοι εἰς τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος τὸ αὐτὸ μάθημα εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἐμπείρου Καθηγητοῦ, ἂν καὶ πάντες οὗτοι ἔχουσιν ἐπαρκῆ παιδαγωγικὴν μόρφωσιν. Παρ' ἡμῖν δὲ ἐθεωρήθη ὅτι εἶναι εὐκολώτερον ὁ διδάκτωρ τῆς φιλολογίας νὰ διδάσκῃ πάντα τὰ μαθήματα τῆς τρίτης τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἢ νὰ διδάσκῃ τὰ Ἑλληνικὰ τῆς πρώτης γυμνασιακῆς τάξεως, εἰς τὴν

εὐδόκιμον διδασκαλίαν τῶν ὁποίων ἡδύνατο νὰ βοηθήσῃ αὐτὸν καὶ τοῦ Γυμνασιάρχου ἢ ἐμπειρία· ἐπίσης ἐθεωρήθη ὅτι διὰ τὸν διδάκτορα τῶν Μαθηματικῶν εἶναι βαρὺ νὰ διδάσκῃ τὰ στοιχειώδη Μαθηματικὰ τῶν Γυμνασίων καὶ ὅτι εἶναι καλλίτερον ἐπὶ δύο τοῦλάχιστον ἐτῆ νὰ ἐρμηνεύῃ τὸν Ξενοφῶντα, νὰ διδάσκῃ τὰς ἀρχὰς τῆς λατινικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσης, νὰ εἰσάγῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ τῆς θρησκείας κτλ. καὶ ἐπιστεύθη μάλιστα ὅτι διδάσκων ἐπὶ τινὰ ἐτῆ τὰ ποικίλα ταῦτα μαθήματα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον γίνεταί ἐμπειρότερος Καθηγητῆς τῶν Μαθηματικῶν. Πόσον παράδοξοι ἰδέαι ἐπικρατοῦσιν ἐνίοτε παρ' ἡμῖν!

Δὲν εἶναι λοιπὸν μόνον ἡ κακὴ σύνταξις τοῦ προγράμματος, ἡ ὁποία βλάπτει τὴν ἐργασίαν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκατάλληλον τῶν διδασκάλων, οἵτινες δύναται νὰ ἔχωσι πολλὰς καὶ εὐρείας γνώσεις, στεροῦνται ὅμως τῆς ἀπαιτουμένης προπαρασκευῆς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἣν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ὡς πολλάκις εἶπομεν ἀνήκουσιν. Οἱ διδάσκαλοι τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι ἐπιστήμονες, ἀλλὰ νὰ ἔχωσι διδαχθῆ συστηματικῶς πάντα τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα θὰ διδάξωσι καὶ νὰ εἶναι παιδαγωγικῶς κατηρτισμένοι. Τοιοῦτους δὲ διδασκάλους δὲν παρασκευάζουσι τὰ Πανεπιστήμια, ἀλλὰ τὰ Διδασκαλεῖα. Ἡ ἰδέα αὕτη νομίζω δὲν ρίπτεται κατὰ πρῶτον ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὴν δημοσιότητα, ἂν δὲ δὲν ἀπατώμαι, ὑπεδείχθη ἄλλοτε καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως ἐιδικοῦ Διδασκαλείου πρὸς προπαρασκευὴν Ἑλληνοδιδασκάλων. Τὸ τοιοῦτον μοὶ φαίνεται ἄσκοπος καὶ δαπανηρὰ πολυτέλεια, ἔχω δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι μεταξὺ τῶν ἡμετέρων δημοδιδασκάλων ὑπάρχουσι πολλοὶ δυνάμενοι νὰ ἀναδειχθῶσιν ἀξιόλογοι Ἑλληνοδιδασκάλοι, ἀρκεῖ νὰ μὴ προτιμῶνται οἱ φίλοι τοῦ ἐκάστοτε ἰσχύοντος κόμματος, ἀλλ' οἱ ἐξέχοντες μεταξὺ τῶν πρωτοβαθμίων δημοδιδασκάλων τῶν ἐχόντων ὠρισμένων ἐτῶν ὑπηρεσίαν, οὗς αὐστηρὰ καὶ ἀμερόληπτος ἐξετάσις ἤθελεν ἀποδείξῃ ἱκανοὺς διὰ τὴν ἀνωτέραν ταύτην ὑπηρεσίαν.

Δὲν ἤξεύρω, ἂν ὁ φίλος μου ὁ ἀνεπιφυλάκτως ἀποδεχθεὶς τὸ πρόγραμμα τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων τὸ περιεχόμενον εἰς τὸ δεύτερον ἄρθρον μου ἀποδέχεται καὶ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ἐκτιθέμενα περὶ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ. Ἄν δὲν ἀποδέχεται ταῦτα, ἔχομεν ὠρισμένον τὸ σημεῖον τῆς διαφωνίας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου δύναται ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ νὰ γείνη εὐρυτέρα συζήτησις. Ἄν ὅμως ἀποδέχεται αὐτά, τότε δύναμαι ἀντιστρέφω τὴν ἐρώτησιν νὰ εἶπω καὶ ἐγὼ πρὸς αὐτόν, ἀφ' οὗ δέχεσαι ὅτι εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα πρέπει νὰ διδάσκωνται τὰ αὐτὰ μαθήματα, τὰ

ὁποῖα ἀλλαχοῦ διδάσκονται εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, ἀφ' οὗ δέχεσαι ὅτι τὰ μαθήματα ταῦτα πρέπει νὰ διδάσκωνται ὑπὸ ἐμπείρων δημοδιδασκάλων, νομίζω δὲ ὅτι πρέπει νὰ δεχθῆς τὸ δεύτερον, ἀφ' οὗ ἐδέχθης τὸ πρῶτον, διὰτὶ ἐπιμένεις νὰ μένωσι κεχωρισμένα τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ἀπὸ τῶν Δημοτικῶν ἢ μᾶλλον διὰτὶ ἐπιμένεις νὰ μένωσι κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων αἱ τάξεις ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ Σχολείου;

Ἐν Κερκύρα τῇ 12 Δεκεμβρίου 1894.

Μ. Κ. Σ.

ΕΝ ΝΕΟΝ ΜΑΘΗΜΑ ΜΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τὸ σχολεῖον μορφώνει νέους ἀνθρώπους, οἵτινες ἀξιοθνήσκοντες θὰ γίνωνται πολῖται καὶ θὰ μετέσχουν τῆς διοικήσεως τῆς πολιτείας εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως. Καθῆκον δὲ τοῦ διδασκάλου εἶναι νὰ ἐφοδιάσῃ αὐτοὺς μὲ τὰς ἀναγκαίας γνώσεις περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτείας καὶ τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἔχουν οἱ πολῖται νὰ ἐκτελέσουν ὡς τοιοῦτοι, ἵνα εὐδοκίμησῃ ἡ πολιτεία καὶ εὐδαιμονήσῃ. Βεβαίως μάθημα ἰδιαιτερον πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν δὲν εἶναι δυνατόν ἐν τῷ δημοτικῷ μάλιστα σχολεῖν νὰ προστεθῆ. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν θὰ εἴπη ὅτι δὲν πρέπει νὰ διδαχθῶσι καὶ αἱ ἀπαιτούμεναι εἰς πάντα πολίτην ἐιδικαὶ γνώσεις τοῦ μηχανισμοῦ τῆς πολιτείας καὶ τῶν καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν. Ἀφορμὴ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοιούτων γνώσεων δίδει ἡ ἱστορία καὶ ἡ γεωγραφία, ἀλλὰ καὶ ἐπίκαιρα γεγονότα ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ τοῦ ἔθνους δὲν πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ ἀφίη ἀμνημόνευτα. Οὕτω π.χ. ἡ πτώσις ὑπουργείου καὶ ὁ σχηματισμὸς νέου δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς του πόσοι βουλευταὶ εἶναι ἐν ὄλῳ, πότε τὸ ὑπουργεῖον ἀναγκάζεται νὰ παραιτηθῆ, ποῖον ὑπουργεῖον διαδέχεται τὸ παραιτηθῆν, ποῖαν σημασίαν ἔχει ἡ διάλυσις τῆς βουλῆς, ποῖα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ λαοῦ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῶν βουλευτῶν κ.τ.λ.

Καὶ οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἡμῶν γινομένων τὰ σπουδαιότερα πρέπει νὰ ἀνακοινῶνται πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ καὶ ἄλλα εἰς ἄλλα ἔθνη συμβαινόντα. Μέγα δὲ γεγονός ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐθνῶν κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος εἶναι ὁ πόλεμος τῶν Σινῶν καὶ Ἰαπῶνων ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ἀνατολῇ. Διδάσκαλος ὡς πρέπει εὐθὺς ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ πολέμου θὰ ἀγγέλλει τοῦτο εἰς τοὺς μαθητὰς του καὶ θὰ εἰδείκνυε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰ δύο ἀντιπολεμουμένα κράτη. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ

ταύτη καὶ πρὸς διέγειρσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος θὰ διηγεῖτο εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ βίου ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα καὶ διδακτικά. Θέλοντες δὲ νὰ ἐγκαινίσωμεν ἐν τοῖς σχολείοις τὸ νέον τοῦτο μάθημα ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ἐν συντομίᾳ ὅσα νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἀνακοινωθῶσιν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ περὶ τῶν Σινῶν καὶ περὶ τῶν Ἰαπῶνων.

α'.) Περὶ Σινῶν.

Ἡ χώρα ἡ καλουμένη Σινική αὐτοκρατορία ἔχει ἀπέραντον ἔκτασιν. Εἶναι τὸ βασιλεῖον αὐτὸ μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ βασιλεῖα τῆς Εὐρώπης ὁμοῦ λαμβανόμενα. Ἡ ἔκτασις αὐτοῦ εἶναι ἴση πρὸς τὴν Εὐρώπην ὅλην, προστιθεμένης ἀκόμη ἄλλην μίαν φορὰν τῆς ἐκτάσεως τῆς Γαλλίας, Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας. Ἐχει δὲ καὶ πληθυσμὸν μέγαν 402 ἑκατομμύρια. Ἡ Εὐρώπη ὅλη ἔχει 328 ἑκατομ. Ὡστε ἡ Κίνα ἔχει 74 ἑκατομ. περισσότερο τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἰαπωνία ὅμως εἶναι μικρὰ, μικροτέρα καὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶναι μόλις 40 ἑκατομμύρια.

Καὶ ὅμως ἡ μικρὰ Ἰαπωνία ἐνίκησε τὴν ἀπέραντον Κίνα. Συμβαίνει καὶ ἐδῶ ὅτι πάλαι συνέβη μὲ τὴν μεγάλην Περσίαν καὶ μὲ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα.

Ἀφορμὴν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πολέμου, ὅστις ἀπὸ 4 μηνῶν γίνεται εἰς τὴν Κίνα καὶ ἀκόμη σήμερον ἐξακολουθεῖ, ἐδῶκε τὸ βασιλεῖον τῆς Κορέας, συνορευόν πρὸς τὴν Κίνα. Τὴν Κορέαν θέλου νὰ προσαρτήσῃ εἰς τὸ Κράτος τῶν οἱ Ἰάπωνες, ἀλλὰ τοῦτο θέλου καὶ οἱ Κινέζοι καὶ ἕκαστος τῶν λαῶν τούτων φροντίζει ὑπουργοὶ ἐν Κορέᾳ νὰ γίνωνται φίλοι τῶν, νὰ παύωνται δὲ αἱ κυβερνήσεις αἱ ἐχθρικοί. Καὶ διὰ τοῦτο δόσκις ἐγένετο Ὑπουργεῖον Ἰαπωνίζον οἱ Κινέζοι ἐφρόντιζον νὰ πείσῃ τοῦτο καὶ νὰ διορισθῆ ἄλλο φρονοῦν τὰ τῶν Κινέζων. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐποίουν καὶ οἱ Ἰάπωνες μὲ ὑπουργεῖον φρονοῦν τὰ τῶν Κινέζων. Ἐσχάτως ἡ Κίνα ἐβαρύνθη τὸ παιγνίδιον τοῦτο τὸ ὀχληρὸν, καὶ ἐσκέφθη νὰ ἐπέμβῃ τολμηρότερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον εἰς τὰ τῆς Κορέας. Τοῦτο δὲν ἐδέχθησαν οἱ Ἰάπωνες καὶ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Κινέζων. Ἡ Ἰαπωνία εἶνε νῆσοι. Διὰ νὰ πολεμήσῃ δὲ τοὺς Κινέζους ἐκόμισαν διὰ πλοίων οἱ Ἰάπωνες στρατεύματα εἰς τὴν Κορέαν ἀντικρῶ. Ἐνταῦθα ἐνίκησαν τὰ στρατεύματα τῶν Κινέζων, οὗς ἐδίωξαν ἐξω τῆς Κορέας. Μὴ ἀρκεσθέντες δὲ εἰς τοῦτο εἰσέβαλον ἐκ τῆς Κορέας εἰς τὴν Κίνα καὶ καταλαμβάνουν τὴν μίαν πόλιν μετὰ τὴν ἄλλην, μέχρις ὅτου καταλάβουν καὶ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κίνας τὸ Πεκῖνον. Οἱ Κινέζοι τῶρα ζητοῦν εἰρήνην, καὶ ἂν συμφωνήσῃ, θὰ παύσῃ ὁ πόλεμος αὐτός, ὅστις πολὺ ἐτίμησε τοὺς Ἰάπωνας, ἐξευτέλισε δὲ τοὺς Κινέζους.

Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, οἱ ὀφθαλ

μοί των είναι λοξοί και μικροί, έχουν μύστακα άραιόν, τρίχας της κεφαλής χονδράς, χρώμα μαυροκίτρινον (περκνόν), όστα του ζυγώματος έξογκωμένα, γένεια δέν έχουν. Άνήκουν άρα εις την Μογγολικην φυλήν.

Θεδν έχουν τον ουρανόν, ό δε βασιλεύς αυτών θεωρείται υίός του ουρανού, και ως τοιούτον όφείλουν πάντες να τιμώσι και να ύποτασσωνται.

Πρώτον καθήκον αυτών είναι ή ύπακοή. Τα τέχνα όφείλουν τυφλώς να ύπακούουν εις τους γονείς, οι πολίται εις τους διοικητάς αυτών, οι όποιοι ονομάζονται Μανδαρίνοι. Παις άσεβήσας προς τους γονείς του καταδικάζεται εις θάνατον.

Άσχολούνται εις την γεωργίαν και εις τό εμπόριον. Δίδει δε τό καλον παράδειγμα εις την καλλιέργειαν της γης αυτός ό βασιλεύς, όστις μίαν φοράν τον χρόνον με τους πρίγκιπας και ύπουργούς έξέρχεται και άροτριά την γην και αυτός και πάντες οι πρίγκιπες. Καλλιεργούν δε την όρουζαν, ήτις είναι και τό κύριον αυτών φαγητόν. Έκ της όρούζης κατασκευάζουν και τό κρασί των, τό όποιον καλούσιν καμσου. Έπειτα δε καλλιεργούν τό όπιον, τό όποιον καπνίζουν με τιμπουκία και νερκοκούνται. Τουτό καταστρέφει την ύγειαν αυτών και όμως κάμνουν τούτου χρήσιν, διότι οι Κινέζοι είναι λαός άπολαυστικός. Και τούτο βλέπει τις και εις την μεγάλην κοιλιαν, ήν έχουν οι Κινέζοι. Προϊόν δε της Κίνας σπουδαίον είναι και ή μετάξα.

Έκ της Κίνας κατά τό έτος 533 καλόγηροι ιδιοί μας κατώρθωσαν μέσα εις τας άβύσσους των να κρύψουν όλίγον κουκουλόσπορον και να φέρουν εις Κωνσταντινούπολιν, όπόθεν κατόπιν διεδόθη και εις τας άλλας της Ευρώπης χώρας.

Άλλο ώσαύτως διαδεδομένον ποτόν πανταχοϋ της Ευρώπης είναι τό τσάι ή τέιον, μικρά φυλλάκια ευώδη μικρού θάμνου της Κίνας, τά όποια συνάζουν οι Κινέζοι και πωλουν εις τους Ευρωπαίους. Η όκα σήμερα πωλείται έν Ελλάδα 28 δραχμάς.

Έχουν οι Κινέζοι άλλόκοτα έθιμα, ών αναφέρωμεν ένταϋθα όλίγα.

1. Θεωρουν ωραϊον πράγμα τά πόδια των γυναικων να έχουν τό σχήμα ποδων ίππου. Διά τούτο από της μικρας ηλικίας περισφιγγουν αυτά, και κατακτον τά δακτυλα των ποδων πλην του μεγάλου να γυρίσουν ύποκάτω του πέλματος. Και τά δυστυχη πλάσματα ύποφέρουν τους πόρους διά να γίνουν ωραϊαι.

2. Ξυρίζουν οι άνδρες την κεφαλήν και άφίνουν εμπρός μόνον εις έν μέρος τά μαλλιά των, τά όποια πλέκουν εις μεγάλην πλεξίδα. Έπειδή δε ή πλεξίδα αυτη όμοιάζει προς της γάττας την ουρήν, διά τούτο άποκόπτουν τας ουράς των γαττων.

3. Ξυρίζουν τά όφρύδια των, διότι τούτο νομίζουν ωραιότητα.

4. Όραιοτητα θεωρουν και τό να είναι τις πολυσαρκος.

5. Κάθεται ό Κινέζος πάντοτε έχων εις τό άριστερόν τον ξενον, όστις τον επισκέπτεται. Και άν τύχη να σηκωθη ό ξενος, σηκώνεται ευθως και ό Κινέζος και καθεται ώσαύτως, εάν καθιση και ό ξενος.

6. Πένθιμον χρώμα είναι τό λευκόν. Διά τούτο, όταν άποθάνη ό βασιλεύς των, 100 ήμέρας πρέπει οι αυλικοί και πάντες οι ύπάλληλοι να φορέσουν λευκά φορέματα.

7. Όταν άστράπτη και βροντά, νομίζουν έτι ήλθεν εις την χώραν των άρχισμένος ό Θεός. Ό κεραυνόπληκτος άνθρωπος θεωρείται ως μέγας κακούργος.

8. Εις την άμαξάν των εμβαίνουν από τό εμπροσθεν μέρος, όπου είναι έξευγμένοι οι ήμίονοι. Διά τούτο, όπου θέλουν να καταβουν, πρέπει να άπαευχθουν οι ήμίονοι.

9. Την οικοδόποιαν οι ύπηρεται δέν συγχωρείται να βλέπουν εις τό πρόσωπον. Διά τούτο, όσακις αυτη διαβκίνει, αυτοί στρέφουν εις αυτην τά νωτα.

10. Τα επισκεπτήρια των Κινέζων τυπουνται επί ερυθρού χαρτου.

11. Τα φαγητά των άρτύνουν με δίτσινελαιον!

12. Όταν αυξήνη τό κρύον, ό Κινέζος φορεί κοντά φορέματα.

13. Χαιρετούν, κρατούντας τας χειρας συνεσφιγμένας εις πυγμήν πρό του στήθους.

14. Οι έμποροι κατά τας διαπραγματευσεις των καθηνται πλησιον άλλήλων. Αν δε ή τιμή του έμπορεύματος είναι μεγάλη, αναπηδών ό Κινέζος και εκβάλλει φωνήν, και καθηται παλιν. Τουτό δηλοϊ ότι είναι μεγάλη ή τιμή.

Τοιαύτας άλλόκοτους συνηθείας έχουν οι Κινέζοι. Είναι όμως άνθρωποι φιλόπονοι και καρτερικοί. Ως έμποροι δε είναι επιτηδειότατοι ύπερβαίνοντες και αυτοίς τους Έβραίους. Διά τούτο ξενητεύονται πανταχοϋ και εις την Άμερικην και εις την Αύστραλιαν, και άρ' ου άποκτήσουν χρήματα επανέρχονται εις την πατρίδα των, την όποιαν πολύ αγαποϋν. (άκολουθει).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΣ

(Συνέχεια ιδε Έκπαιδύσεως, φυλ. 3. 1894).

§ 6.

Ό δñμος—φαινόμενα του άέρος.

Περιγραφή. α'). Ό χάρτης οϋτος παριστάνει όλον τον δñμον ήμων, δηλ. την χώραν, εις την όποιαν είναι ή πόλις δεϊνα και τό χωρίον δεϊνα.

Κατά τίνα κλίμακα έγινετο ό χάρτης οϋτος; Τις είναι μεγαλύτερα κλίμαξ του χαρτου του δñμου ή του χαρτου του χωρίου; Πόσον μεγάλη είναι ή χώρα, ήν ό χάρτης οϋτος παριστάνει; Ποια πράγματα δέν είναι δυνατόν να δηλωνται επί του χαρτου τούτου; Διά τίνων σημειων δηλωνται επί του χαρτου τούτου αι πόλις, τά χωρία, τά ύδατα, τά σύνορα.

Ό δñμος περιλαμβάνει συνήως μίαν πόλιν και πολλά χωρία. Κυβερνάται δε υπό της δημοτικης αρχης, ήτις περιλαμβάνει τον δήμαρχον και τό δημοτικόν συμβούλιον. Έχει δε όλη ή Ελλάδα 440 δήμους, όστινες διαιρούνται εις τρεις τάξεις αναλόγως του πληθυσμου αυτών. Και οι μέν έχοντες πληθυσμόν όχι μικρότερον των 10 χιλιάδων είναι δήμοι πρώτης τάξεως και ως τοιούτοι έχουν διήμαρχον, τρεις δημαρχικούς παρέδρους και 18 συμβούλους; οι δε δήμοι οι έχοντες πληθυσμόν όχι όλιγώτερον των 2 χιλιάδων είναι δήμοι δευτέρας τάξεως, έχουν και οϋτοι δήμαρχον, τρεις δημαρχικούς παρέδρους, αλλά μόνον 12 συμβούλους; οι δε έχοντες πληθυσμόν όχι μικρότερον των 300 κατοικων είναι δήμοι τρίτης τάξεως και έχουν και οϋτοι δήμαρχον, και τρεις παρέδρους, αλλά συμβούλους μόνον οκτώ. Εκλέγεται δε ή δημοτική αρχή υπό του λαου κατά πάσαν τετραετίαν κατά την πρώτην Κυριακήν του Ιουλίου, αναλαμβάνει δε τά καθήκοντά της τη 1 Σεπτεμβρίου. Είναι δε εις πολλούς δήμους και έν Ειρηνοδικείον, όπου δικάζονται πταισμητά ή διαφορά άλλαι των πολιτών. Το Ειρηνοδικείον τούτο άπαρτίζουσιν ό Ειρηνοδικης και ό γραμματεϋς αυτου. Πότας πόλις και πόσα χωρία έχει ό δñμος; Πόσοι είναι όλοι οι κάτοικοι του δñμου; Πότου; έχει ή πρωτεύουσα του δñμου; και πόσους τά χωρία; Τίνα επιτηδεύματα ασκουσιν οι κάτοικοι; Τίνα προϊόντα παράγει ό τόπος; Υπάρχουσιν έν αυτω εργοστάσια; Άμαξιτοί, σιδηρόδρομοι; Πόσον απέχει ή πρωτεύουσα του δñμου άρ' ήμων; Πόσον τά χωρία;

β'). Πλησιον της πόλεως ήμων ρέει ποταμός. Πόθεν πηγάζει; πού χύνεται; Το ύδωρ πίπτει εξ ουρανού ως βροχή ή χιών, (χάλαζα, όρότος) και άλλο μέν διειδύνει εις την γην, άλλο δε ρέει επί της επιφανείας αυτης κάτω. Το ύδωρ δε, τό όποϊόν εισδύνει εις την γην, εκρέει παλιν εις μέρη, τά όποια κλοϋμεν πηγας (μάννα του νεροϋ, κεφαλόβρυσον, βρύσις). Τα ύδατα της πηγης κηθώ; και της βροχης καταφερόμενα διασκάπτουσι την γην και σχηματίζουν τό ρείθρον των ρευμάτων ή των ποταμιων ή των ποταμών. Όταν τά ρείθρα ταϋτα όρϋττωνται υπό των ανθρώπων, όπως ρέουσι δι' αυτών τά ύδατα μακράν ή των πόλεων, ή των κτημάτων, τότε λέγονται τάφροι, λέγονται δε και διώρυγες, όταν χρησιμεύουσι προς ένωσιν δύο ποταμών ή θαλασσων ή και καθόλου ύδάτων. Πολλά ποτάμια ένούμενα σχηματίζουν ποταμόν, τον όποϊον

εις ώρισμένα μέρη, εις τον πόρον, ή εις την διάβασιν, ένθα ό ποταμός εύρύνεται, δύναται τις να διαβη. Συνήθως όμως περαιούται τις εκ της μιας όχθης του ποταμου εις την άλλην διά γεφύρας. Μέγας ποταμός είναι πλευστός διά μικρών ή μεγάλων πλοίων αναλόγως της βαθύτητος του ρείθρου και της άφθονίας του ύδατος. Έπειδή δε οι ποταμοί είναι σπουδαία μέρη συγκοινωνίας, φροντίζουν να καθιστώσιν αυτούς πλευστους καθαρίζοντες και βαθύνοντες τό ρείθρον. Όταν ποταμός ή και περισσότεροι ποταμοί χώνονται εις ένα ποταμόν, τότε οι ποταμοί οϋτοι καλούνται παραπόταμοι.

Συμβαίνει ύδωρ πολύ να συναζεται εις τόπους χαμηλούς και να μένη ένταϋθα επί της επιφανείας της γης. Τα μένοντα ταϋτα ύδατα καλούνται λίμνη. Εάν δε εις την λίμνην ταϋτην φύωνται και παντοια φυτά, τότε καλούνται τέλματα, έλη, βάλτος. Αι λίμναι ένδέχεται άλλαι μέν να έχωσιν ύδρορρόην, άλλαι δε όχι. Αι άφανεις υπό την γην ύδρορρόαι των λιμνων καλούνται κατάβηθραι.

Και τά ρεύματα και τά ποτάμια και οι ποταμοί ρέοντες διορύττουσι την γην σχηματίζοντες αυλακα πλατείαν και βαθειαν, ήν καλοϋμεν ρείθρον του ρεύματος ή του ποταμου. Διακρίνομεν εις εκκστον ρείθρον δύο όχθας, την δεξιαν και την άριστεράν όχθην. Και δεξιά μέν όχθη καλείται ή οϋσα προς την δεξιαν ήμων χειρα, όταν ήμεις είμεθα έστραμμένοι προς τό μέρος, προς ό ρέει τό ύδωρ, άριστερά δε ή οϋσα προς την άριστεράν ήμων χειρα. Το ρεύμα δε ή ό ποταμός ένδέχεται να χώνονται κατ' ευθείαν εις την θάλασσαν, ότε τό άκρον αυτου τό προς την θάλασσαν καλείται στόμα ή εκβολαι. Συμβαίνει όμως να χύνεται εις άλλο ρεύμα ή ποταμόν και τότε ή άκρα αυτου ή προς τον άλλον ποταμόν καλείται συμβολή. Η περιόχη του ποταμου με όλα τά ρεύματα και παραποτάμια καλείται ποταμία.

Τό ύδωρ ζητεί να έλθη πάντοτε εις τόπον χαμηλότερον. Και διά τούτο ή πηγή είναι τό ύψιστον σημειον του ρείθρου, τό δε στόμα τό χαμηλότατον. Ρέει δε με πολλήν όρμήν, όταν ύπαρχη και πολλή κατωφέρεια του ρείθρου (ισχυρόν ρεύμα), δηλ. όταν ή διαφορά του ύψους μεταξύ δύο θέσεων της επιφανείας του ύδατος είναι μεγίστη. Την διαφοράν ταϋτην κλοϋμεν καταποράν. Πότε δε σχηματίζεται καταρράκτης;

Κατά τό όρος ό ποταμός ρέει τάχιστα, εις δε την πεδιάδα βραδέως. Το μέρος του ρείθρου του ποταμου επί του όρους καλοϋμεν άνω ρείθρον, τό δε μέρος αυτου έν τη πεδιάδει κάτω ρείθρον. Τόπος παρά τον ποταμόν κείται κάτω άλλου τόπου, όταν τό ύδωρ έρχηται εκείθεν, άνω δε όταν τό ύδωρ εκ του τόπου τούτου ρέη προς τον άλλον.

Η χώρα, εξ της ρέουσιν εις τον ποταμόν τά ύδατα της επιφανείας της γης ως και πάσα πηγή ύδατος καλείται περιόχη του ποταμου ή κάλλιον ποτα-

μία. Τὸ δὲ χωρίζον δύο γειτονικούς ποταμούς μέρος, ὅπερ συνήθως εἶναι ὑψώματα, καλεῖται ὑδροκρίτης, ὅταν δὲ ὁ ὑδροκρίτης εἶναι ἀσήμαντος, τότε δύναται νὰ συμβῇ ὁ λεγόμενος διχασμὸς τοῦ ποταμοῦ, καθ' ὃν βραγχιῶν τις τοῦ ποταμοῦ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμόν. Ἐνοῦμεν δὲ ποταμούς ἀνήκοντας εἰς διαφόρους ὑδροκρίτας διὰ διωρύγων. Ἄν δὲ ὑπάρχη διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ποταμῶν ἀρεται αὕτη διὰ φρακτῶν. Ὅσῳ δὲ μεγαλειτέρα ὑπάρχει διαφορὰ, τόσῳ καὶ περισσότεροι φράκται πρέπει νὰ γίνωσι.

Τὸ ὕδωρ γονιμοποιεῖ τὴν γῆν, ὑγραῖνον αὐτήν. Καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἀκμάζει ἡ βλάστησις. Ἐντεῦθεν δὴλον ὅτι ὅσῳ περισσοτέρους ποταμούς ἔχει χώρα τις, τοσοῦτῳ καὶ γονιμωτέρα εἶναι. Πᾶς δὲ τις κατανοεῖ τίνα σημασίαν ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ εἰς τὸν πληθυσμὸν μιᾶς χώρας καὶ τίνα ἢ λειψυδρία αὐτῆς. Οἱ ποταμοὶ δὲ πλὴν τῆς ἀρδεύσεως τῶν ἀγρῶν χρησιμεύουσιν καὶ ὡς δύναμις κινητικῆ τῶν μύλων, καὶ εἰς τὴν ποταμοπλοΐαν. Ὁφελοῦσι ἄρα καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὴν συγκοινωνίαν. Τὰ ἀγώγια τῶν πλοίων εἶναι πολὺ εὐθηνότερα τῶν σιδηροδρόμων. Καὶ δικαίως οἱ ποταμοὶ καλοῦνται φλέβες τῆς χώρας ζωογονοῦσαι καὶ ἀναψύχουσαι αὐτήν.

Ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ σχολείου βαδίζομεν χωρὶς νὰ καταβαίνωμεν καὶ νὰ ἀναβαίνωμεν, διότι εἶναι τὸ πάτωμα ὀριζόντιον. Ἄν δὲ καὶ ἡ ἐπιφάνεια μιᾶς χώρας εἶναι ὀριζόντιος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, τότε καλεῖται πεδιάς. Καὶ ἂν μὲν ἡ πεδιάς αὕτη κεῖται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον μὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἢ καὶ ὀλίγον τι ὑψηλότερον, τότε καλεῖται βαθύπεδον ἢ ἀλίπεδον ὅταν κεῖται παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅταν ὁμῶς ἡ πεδιάς κεῖται εἰς χώραν ὑψηλὴν, ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑδοιοπορήσῃ τις ἐπὶ πολλὰς ὥρας διὰ νὰ ἀναβῇ ἐκεῖ, τότε αὕτη καλεῖται ὑψίπεδον ἢ ὀροπέδιον. Ἐν τῷ σχολείῳ, ἂν τὸ πάτωμα θεωρήσωμεν βαθύπεδον, τὸ γραφεῖον τῆς καθέδρας τοῦ διδασκάλου θὰ δηλοῖ τὸ ὑψίπεδον.

Σπανιώτατα ὁμῶς ἀπαντᾷ τις ἐπὶ τῆς γῆς χώρας ὀριζοντίους καὶ ὀμαλάς. Συνήθως αὗται ἔχουσιν ὑψώματα. Καὶ τὰ μὲν μικρὰ ὑψώματα καλοῦσιν λόφους, ὡν τὸ ὕψος δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι 160 μέτρων, ὅσα δὲ ὑψώματα εἶναι ἄνω τῶν 160 μέτρων καλοῦνται ὄρη. Καὶ τὸ μὲν κατώτατον μέρος τῶν ὄρων καλεῖται ὑπώρεια, πρόποδες, τὸ δὲ ἀνώτατον κορυφή. Μεταξὺ δὲ τῆς κορυφῆς καὶ τῆς ὑπώρειας εἶναι τὰ πλευρὰ, ἢ αἱ κλιτύες τοῦ ὄρους.

Ἡ πεδιάς ἂν ἔχη μικρὰ ὑψώματα δισκορπισμένα, καλεῖται πεδιάς κυματοειδῆς, ἂν δὲ τὰ ὑψώματα ταῦτα εἶναι λόφοι ἢ ὄρη, τότε καλεῖται ἡ χώρα ὄρεινὴ ἢ λοφώδης. Συμβαίνει δὲ συχνάκις οἱ λόφοι ἢ τὰ ὄρη νὰ συνδέωνται πρὸς ἄλληλα οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῆται σειρά λόφων ἢ ὄρων, καὶ τότε καλεῖται λοφοσειρὰ ἢ ὄροσειρὰ. Αἱ κορυφαὶ τῶν

ὄρων ἐν τῇ ὄροσειρᾷ καλεῖται βράχαις, ἂν δὲ εἰς τι μέρος ἡ βράχαις αὕτη χαμηλοῦται, ὥστε νὰ σχηματίζεται διὰ τῆς κοιλάδος ταύτης πέρασμα, τότε καλεῖται τὸ μέρος τοῦτο πύλαι, ζυγός, διάσειλον. (ἀκολουθεῖ).

ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΧΑΡΙΣΙΟΥ ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ

ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ (Συνέχεια ἰδὲ προηγούμε. φύλλον)

Ἄν ὁ ἐκ δούλων καταγόμενος Αἴσωπος προετίμα νὰ λέγῃ συγκεκαλυμμένην τὴν ἀλήθειαν καὶ μάστιχα πρὸς τοὺς ἰσχυρούς, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἄλλοι τῆς Ἑλλάδος σοφοὶ ἐδίδασκον αὐτὴν φανερά, τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου οὐδένα ἔχουσι λόγον νὰ περιβάλλωσιν αὐτὴν διὰ τοῦ κάλλυμματος τῶν μύθων. Καὶ ὁρθῶς (ὡς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Σόλωνος § 28).

Ὅτε ὁ Αἴσωπος «ὦ Σόλων, εἶπεν, τοῖς βασιλεῦσι δεῖ ὡς ἦκιστα ἢ ὡς ἥδιστα ὀμιλεῖν».

«Μὰ Δ', εἶπεν ὁ Σόλων, ἀλλ' ὡς ἦκιστα ἢ ὡς ἄριστα.»

Ὅρα καὶ Κοραῆ μύθων Αἴσ. συναγωγῆς σελ. δ'. Ἐπίσης ὁ ἐν σελ. 86η ἐκτιθέμενος 37ος μῦθος «Χελώνη καὶ Ἀετός,» διδασκόμενος εἰς παιδας, βλάπτει μᾶλλον αὐτοὺς διὰ τοῦ κακοῦ παραδείγματος τοῦ αἰετοῦ, λίαν σκληρῶς τιμωροῦντος τὴν ἀνοησίαν τῆς χελώνης· ἠδύνατο δὲ διὰ τοῦτο νὰ ἐπιγραφῇ μᾶλλον «θάνατος εἰς τοὺς ἀνοήτους». Μείζων δὲ εἶναι ὁ κίνδυνος τοῦ ν' ἀναπτυχθῇ ἐν ταῖς τρυφεραῖς τῶν παιδῶν ψυχαῖς βροπή τις πρὸς σκληρότητα μᾶλλον ἢ πρὸς ἀποχὴν ἀπὸ ἀνοήτων ἀπαιτήσεων.

Ὁ 41ος μῦθος «Λέων καὶ Ἀλώπηξ» μέλλει νὰ διδάξῃ τοὺς παιδας ἔνθεν μὲν τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους καὶ τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν δυσπιστίαν, ἔνθεν δὲ τὴν πονηρίαν, τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην, τὴν εὐδοκίμουσαν ἀδικίαν καὶ ἐν γένει τὸ πῶς δύναται τις νὰ τρέφῃται χωρὶς κανένα κόπον (ὅρα σελ. 91 § 5—6) ὡς καὶ θὰ ἠδύνατο εὐστοχώτερον νὰ ἐπιγραφῇ ὁ μῦθος οὗτος. Διὰ τοῦ ἐν σελ. 100—103 ἐκτιθέμενου 45ου μύθου «Κόραξ καὶ Ἀλώπηξ» οἱ παῖδες ἡμῶν θέλουσι διδασθῆ μᾶλλον τὴν χαμέρπειαν, τὴν κολακαίαν, τὴν ὑποκρισίαν, τὸν ἐγωϊσμόν καὶ ἐπὶ τέλος τὴν ἀναίδειαν. Διὰ δὲ τοῦ ἀπὸ σελ. 113—122 ἐκτιθέμενου μύθου μύθου «Λέων καὶ Ἀλώπηξ καὶ Ἐλαφος» μέλλουσι νὰ διδασθῶσι τὰ ἀθῶα παιδιὰ τὸ εἰς αὐτῶν ἐπιμελῶς περιγραφόμενον ἄτιμον ἔργον τῆς ἀλώπεκος, ὅπερ ἀποτροπιάζεται τις καὶ νὰ

φοντάζεται καὶ τὸ ὅποιον ὁ συγγραφεὺς οὐδὲ κἄν τιμωρούμενον παριστᾷ ἐπὶ τέλος, ὡς ὄφειλε νὰ πράξῃ, ἀκολουθῶν στοιχειωδέστατον παιδαγωγικὸν κενόν. Θέλουσι προσέτι διδασθῆ τοῦ λέοντος τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην, τὴν ὅποιαν ὁ συγγραφεὺς ἐπίσης δὲν παριστᾷ ἐπὶ τέλος τιμωρούμενην, τοῦναντίον δ' ἐκφέρει καὶ γνώμην, πῶς καλλίτερον θὰ ἠδύνατο ὁ λέων νὰ διεξαγάγῃ τὸ αἰσχρὸν αὐτοῦ ἔργον καὶ μονονουχί μέμφεται αὐτὸν ἐπὶ ἀδειότητι κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῆς ἐλάφου. Δὲν περιέμενε πρώτα νὰ ἔλθῃ πλησίον τοῦ ἔλαφου καὶ ἐπειτα νὰ προσπαθῆσῃ νὰ τὴν συλλάβῃ, ἀλλ' ὤρμησεν ἐναντίον τῆς, ἐνῶ αὕτη ἦτο ἀκόμη μακρὰν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐσχίσε μόνον ὀλίγον τὰ αὐτὰ μὲ τοὺς ὄνυχάς του· δὲν τὴν συνέλαβε (σελ. 116—117).

Τί δ' ἔχουσι νὰ διδασθῶσιν οἱ παῖδες ἐκ τοῦ μύθου 21ου «Χελιδόνες καὶ κύκνοι» ἢ ἀνόητον φιλοφροσύνην καὶ μικρολογίαν καὶ κολογίαν; Τί ἐκ τῶν λόγων τῶν χελιδόνων; τί ἐκ τῶν πρὸς αὐτὰς ἀπαντήσεων τῶν κύκνων; εἶναι οἱ λόγοι τῶν κύκνων ὁρθοί; τότε πῶς θὰ συμβιβασθῶσι πρὸς τὰ ἐν σελ. 173—174 περὶ χελιδόνων λεγόμενα ὅπως ἀντίθετα τούτοις; ἂν δὲ οἱ λόγοι τῶν κύκνων εἶνε ἐσφαλμένοι καὶ ἄδικοι, τότε τί ἄλλο διδάσκουσιν ἢ ἀπλῶς τὴν κολογίαν καὶ τὴν χυδαίαν τῆς ἀληθείας διαστρόφην;

Τὸ ἐν τῷ Αἰσωπίῳ μύθῳ «Λάρος καὶ Ἰκτινός» μετὰ παιδείας μᾶλλον εἰρημένον «Ἀξιά γε σὺ πέπονθας, ὅτι πτηνὸς γεννηθεὶς ἐπὶ θαλάσσης τὴν δίκαιαν ἐποιεῖς» ἀγωνίζεται σπουδαιολογῶν ὁ συγγραφεὺς ν' ἀποδείξῃ ὡς πραγματικὴν ἀλήθειαν. Οὕτω δὲ ὅσα ἐν 18 ὄλοις στίχοις ἀναγκάζεται ν' ἀναπτύξῃ πρὸς τοὺς μαθητὰς περὶ τοῦ λάρου ὡς πτηνοῦ (ὅρα σελ. 45—46) πάντα ταῦτα ἀντιφάσκουσιν οὐ μόνον πρὸς τὰ πράγματα καὶ κατ' ἀκολουθίαν πρὸς ὅσα ὁ παῖς θὰ διδασθῇ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς φυσικῆς ἱστορίας περὶ λάρου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅσα ὁ διδάσκαλος θ' ἀναγκασθῇ ν' ἀναπτύξῃ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ποιήματος τῆς ἐπομένης παραγράφου ὁ «Γλάρος» § 20 σελ. 47.

Ἡ θάλασσα, τὰ κύματα, ἡ μπόρα εἶναι ἡ ζωὴ μου· ἀκούραστος πετῶ μαζὶ μ' ἐκεῖνα πάντα καὶ μὲ φόρα στὰ ἀγριεμένα κύματα βουτῶ, καὶ σὺ μού λες τὰ κύματα ν' ἀφήσω; . . . μακρὰ τους δὲν μπορῶ στιγμὴ νὰ ζήσω· Θαλασσινὸ πουλί. θὰ ξεψυχήσω ἄμα κλειστῶ μὴ μέρη στὴν στερεὰ».

Ὁ πιθανῶς ὑπὸ μοναχοῦ τινος τοῦ μέσου αἰῶνος συντεθειμένος μῦθος «Ἀλέκτορες», ὁ ὅποιος κατὰ τὸν σοφὸν Κοραῆν «μᾶς παρασταίνει μὲ τῆς ἱεράς γραφῆς μαρτυρίαν τὴν πολυγαμίαν ἢ ἀληθέστερον τὴν κτηνώδη ἐπιμιξίαν ὡς ἀμοιβὴν διδομένην ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τοὺς ταπεινόφρονες» οὐδ' οὗτος ὁ μῦθος ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοῦ ἀναγνωσματος. «Καὶ παρυσθὺς ἀετός καταπτὰς ἤρπασεν αὐτόν· ὁ δὲ ἐν σκότῳ κεκρυμμένος ἀδεῶς ἔκτοτε θη-

λαίαις ἐπέβαινε.» Ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι «Κύριος ὑπερηφάνος ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.» Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ συγγραφεὺς παρέλιπε ν' ἀναπτύξῃ τὴν τελευταίαν φράσιν τοῦ μύθου, «Ὁ δ' ἐν σκότῳ κλπ.» δὲν παρέλιπε ὁμῶς ν' ἀποδώσῃ καὶ τὴν ἐν ἐπιμιξίῳ αὐθις ἀντανακλωμένην ἰδέαν ταύτην τοῦ ἠθικολόγου μυθογράφου διὰ τῶν ἐξῆς:

«Ὁ Θεὸς εἶνε τεχνίτης τοὺς μεγάλους ταπεινώνει καὶ τοὺς ταπεινοὺς ὑψώνει.»

(ὅρα σελ. 123 § 54) ὅτι ἐνταῦθα καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη κακῶς ἐνοεῖται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐνεργουμένη ἀνύψωσις τῶν ταπεινοφρόνων ἐτι χειρόν, εἶναι φανερόν.

Ἀμφιβόλου ἠθικῆς ἀξίας εἶναι καὶ ὁ μῦθος 80. «Γεωργὸς καὶ Πελαργός». Ὁ δὲ μῦθος 9ος «Καρκαρία» καὶ ὁ 36ος «Σκύλοι πεινῶντες» περιέχουσιν οὐχὶ κυρίως διδασκαλίαν τινὰ ἠθικὴν, ἀλλὰ μᾶλλον παραίνεσιν χρήσιμον πᾶσι τοῖς ἐπιδιώκουσι τὴν ἐπίτευξιν οἰουδήποτε σκοποῦ εἴτε πονηροῦ εἴτε ἀγαθοῦ.

Ὁ δὲ μῦθος 18ος «Πίθηκος καὶ ἀλιεῖς» ἀποτρέπων ἀπὸ παντός ὅ,τι δὲν ἐδιδάχθη τις, καταπνίγει συγχρόνως καὶ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ πᾶσαν φιλοπρόδοτον ὁρμὴν τῶν νέων. Τὸ δὲ συμπέρασμα αὐτοῦ «τί ἤθελα ἐγὼ νὰ γίνω ἀλιεὺς, ἀφοῦ ποτὲ δὲν ἔμαθον τὴν ἀλιευτικὴν» ἐνθυμίζει ἡμῖν τὸ τοῦ σχολαστικοῦ

(ἀκολουθεῖ).

ΙΣΧΥΣ ΕΙΝΑΙ Η ΕΝΩΣΙΣ

Πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις βαίνει ὀσμημέραι ἐπὶ τὸ χειρόν, πάντες ἐκπληττόμεθα διὰ τοῦτο, πάντες ἀγανακτοῦμεν διὰ τὴν ἀκηδίαν τῶν διευθυνόντων τὸ ἐκπολιτιστικὸν τοῦτο φυτώριον, ὅπερ ἔχει μεγίστην βροπήν, ὡς πάντες ὁμολογοῦσι ἐπὶ τῆς κοινωνίας. Ἐν τοῖς σχολείοις διαμορφοῦνται οἱ πολῖται, ἐνταῦθα ρίπτονται τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἐνταῦθα ἀποκαθαίρεται καὶ κρατύνεται ἡ θρησκευτικὴ πίστις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν πατρίδα, ἐνταῦθα ἡ ἀπλαστος οὐσία διαπλάττεται εἰς καλλιτεχνικὸν ἀγαλλμα καὶ ἐγκαλλώπισμα φωτιζομένη εἰς τὸ τί εἶναι καλὸν καὶ ἐπιζομένη νὰ πράττῃ τοῦτο, νὰ ἀπορεύῃ δὲ τὸ κακόν. Ἐν τοῖς σχολείοις ἐκαστος λαμβάνει τὸ πρόγραμμά του, ὅπερ μέλλει νὰ ἐφαρμόσῃ ἐν τῷ βίῳ. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως, πρὸς ἣν ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι τοιαύτην δεικνύουσιν ἀδιαφορίαν. Δὲν βλέπουσι τί πράττουσι ὡς πρὸς τοῦτο ἄλλοι λαοί, τιμῶντες, ἀνταμείβον-

τες, θαρρύνοντες φωτίζοντες, βελτιούντες τοὺς διδασκάλους; Ἡμᾶς ὅμως δὲν ἀφίνουσι, καὶ ἂν τις θέλῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐξευτελισμοῦ καὶ τῆς πείνης νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του, νὰ πράξῃ τοῦτο. Μία μικρὰ δυσἀρέσκεια παντοπώλου, λεμβούχου, ἀγωγιάτου κατὰ τοῦ διδασκάλου, διότι δὲν προμηθεύεται τὰ τρόφιμά του παρὰ τοῦ παντοπώλου αὐτοῦ ἢ διότι δὲν ἔκαμε χρῆσιν πῆς λέμβου τοῦ λεμβούχου καὶ τὰ παρόμοια, ἀρκεῖ νὰ μᾶς ἀφαρπάσῃ ἐκ τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθητῶν ἡμῶν καὶ νὰ μᾶς στείλῃ ὅπου βαστάξῃ ἡ κάρδια τῶν πολιτευομένων.

Νομίζομεν ὅτι νῦν εἶναι καιρὸς νὰ συνέλθωμεν οἱ διδάσκαλοι πάντες εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς. Οὐδέποτε ἔλλοτε ὑπῆρξεν ἐπικαιρότερον ἢ νῦν τὸ εἶ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ λαβέ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνο, ὅπερ θὰ ζητήσωμεν, δὲν ἀποβλέπει τὸ προσωπικὸν συμφέρον τῶν διδασκόντων, ἀλλὰ τῶν μαθητῶν, τῆς κοινωνίας ἅρα αὐτῆς, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ κεινώνια, ἧς καὶ ἡμεῖς εἴμεθα τέκνα, θὰ ἀναγνωρίσῃ τὰ δίκαιά μας καὶ θὰ μᾶς συνδράμῃ εἰς τοῦτο.

Θὰ ζητήσωμεν δὲ παρὰ τῆς πολιτείας νὰ τιμωρήσῃ, νὰ παύσῃ τοὺς ἀνικάνους, τοὺς ἀμελεῖς διδασκάλους, νὰ εὐλάβηθῃ ἡμᾶς τοὺς ἱκανοὺς, τοὺς εὐσυνειδήτους, τοὺς ἥρωας ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ζωῆς πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἀρετῆς. Καὶ πρὸς τοῦτο ἄς παρακαλέσωμεν τὸ νομοθετικὸν σῶμα νὰ προστατεύσῃ διὰ νομοθεσίας μὴ δυναμένης εὐκόλα νὰ νοθεύηται, τοὺς καλοὺς διδασκάλους, ἵνα οὗτοι ὄντες ἡσυχοὶ ὅτι δὲν τρέχουσι καθ' ἑκάστην στιγμὴν τὸν κίνδυνον νὰ παυθῶσι, ἀσχοληθῶσι μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἔργον των, διαμένοντες ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν ἐνὶ τόπῳ, ἵνα οὕτω δυνηθῶσι νὰ φέρωσι ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν αὕτη εἶναι δικαιοσύνη καὶ θὰ εἰσακουσθῇ. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἔνωσις, ἵνα φανῶμεν καὶ ἡμεῖς δύναμις. Διὰ τοῦτο προτείνω πάντες οἱ δημοδιδάσκαλοι Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, οἱ διευθύνται Διδασκαλείων καὶ καθηγηταὶ αὐτῶν χρηματίσαντες ἢ ἐν ὑπηρεσίᾳ διατελοῦντες νὰ συντάξωσι ἀναφορὰν πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν βασιλέα ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν βουλὴν ἱκετεύοντες νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τοιαύτην κατάστασιν τοῦ διδασκαλικοῦ κλάδου. Ἐὰν δὲ μηδαμόθεν ἔλθῃ ἡμῖν βοήθεια, τότε νὰ συμφωνήσωμεν πάντες νὰ ἀπασχωμεν ὑπηρεσίας διὰ γενικῆς ἀπεργίας δηλοῦντες οὕτω ὅτι εἴμεθα ἄξιοι καλλιτέρας τύχης.

Γ. Παπαμαθθαίου.

ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Ἐκπληξιν ἀληθῶς προξενεῖ ἡμῖν ἡ πρὸς τε τὸ δημοδιδασκαλικὸν ἔργον καὶ τοὺς ἐργάτας αὐτοῦ ψυχρὰ ἀδικιοφροσύνη, ἣν δεικνύουσιν αἱ προϊστάμενοι τῶν σχολείων ἀρχαὶ ἀπὸ τοῦ ἐπιτοπίου ἐφόρου αὐτῶν μέχρι τῆς ἀνωτάτης σχολικῆς ἀρχῆς. Οὐδεὶς

πονεῖ τοὺς δημοδιδασκάλους οὐδὲ συγκινοῦσι τινα τὰ παθήματα αὐτῶν. Καὶ ἐν τῇ θέσει αὐτῶν δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς, καὶ μετακινούμενοι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἄνευ λόγου, ἵνα ἱκανοποιηθῶσι κομματικαὶ ἀξιώσεις, δὲν λαμβάνουσιν ἀποζημιώσεις τῶν ἐξόδων τῆς μεταθέσεως, ὡς πρότερον ἐγένετο, καὶ ἀνεχρητησίαν εἰς αὐτοὺς οὐδεμίαν ἀναγνωρίζουσι, διότι ἐπιβάλλουσι διὰ πλαγίων ἐκφοβιστικῶν μέτρων, μάλιστα δὲ διὰ τοῦ λεγομένου τῶν βιβλίων διαγωνισμοῦ νὰ διδάσκωσι βιβλία, ἃ εἶναι ὅλως ἀντίθετα πρὸς τὰς ιδέας, ἃς ἐδιδάχθησαν ἐν τοῖς Διδασκαλείοις καὶ ἃς οὐ μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑγιῆς κοινωνία ὅλη ἀποδοκιμάζει. Ἀλλὰ μήπως τοῦλάχιστον πληρῶνεται ταχτικά ὁ μισθὸς αὐτῶν, ἵνα πληρῶνεται τὸ ἐνοίκιον ἐκ τοῦ μισθοῦ των, ἀφ' οὗ ἐστερήθησαν καὶ τῆς εὐεργετικῆς διατάξεως τοῦ παλαιοῦ νόμου νὰ δίδηται αὐτοῖς ἀνέξοδος κατοικία; Βαθεῖα μελαγχολία καταλαμβάνει ἡμᾶς ἀνατρέχοντας εἰς τὸ παρελθόν, ὃ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς πατρικῆς πρὸς τοὺς διδασκάλους μερίμνης τῶν ἀρχόντων χιλιάκις κρεῖττον τοῦ παρόντος. Ὁ πρῶτος τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτης ὁ αἰδίδιμος Ἰω. Καποδίστριας δὲν ἰθεώρει ταπεινωτικὸν νὰ παρακάθηται εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Ἄργους καὶ νὰ ἀνταμείβῃ τὸν καλὸν διδασκαλὸν τοῦ σχολείου διὰ τοῦ χρυσοῦ του ὠρολογίου, ὅπερ ἐχάριζεν εἰς αὐτόν, θλίβων πατρικῶς τὴν χεῖρα καὶ ἐπαινῶν καὶ ἐμψυχῶν αὐτόν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἑλληνος τὴν καρδίαν Ὁθωνος ἐθεωρεῖτο ἔγκλημα μέγα ἡ παῦσις τοῦ διδασκάλου, ἡ δὲ μετάθεσις ἤτο τι σπάνιον. Ἐν τῇ πατρίδι μου τῷ Ζυγοβιστίῳ ἐνθυμοῦμαι διδασκαλὸς ἤτο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπὶ δέκα ἔτη ὁ κ. Κ. Σταυρόπουλος, ὃν ἰσχυρὸς τῆς ἐπαρχίας πολιτευόμενος ἐζήτηε νὰ ἐκτοπίσῃ ἀναβαίνων συχνάκις τὴν κλίμακα τοῦ Ὑπουργείου. Ἄλλ' ὁ μακαρίτης Ἰω. Κοκκώνης γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων ἀντέτασεν αὐτῷ τὸ non possumus, δὲν δυνάμεθα.

Καὶ μόνον ὅτε ἐξώσθη ὁ βασιλεὺς, κατώρθωσεν ὁ πολιτευόμενος ἐκεῖνος νὰ τὸν μεταθέσῃ. Τί δὲ συμβαίνει σήμερον; Οἱ διδασκαλοὶ μετεβλήθησαν εἰς νευρόσπαστα τοῦ Χόλδεν, κινούμενα ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἐπ' ἀριστερὰ κατὰ τὸ παιγνίδιον, ὅπερ παρασκευάζεται ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τῆς παιδείας καὶ τῆς τύχης τῶν διδασκάλων μεγάρῳ. Δὲν θὰ μεταβληθῶσι τὰ πράγματα; Ἐγὼ ἀδιστακτικῶς φρονῶ Ναί. Μεταξὺ τῶν πολιτευομένων ὑπάρχει ἀνὴρ, ὅστις κατανῶν τὴν μεγαλειότητα τῆς δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως θὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του αὐτὴν καὶ θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀθαιρεσίαν καὶ εἰς τὴν ἀκολασίαν. Διὰ τοῦτο ὑπομείνατε, φίλοι διδασκαλοι, ἀκόμη ὀλίγον, ταχ' αὔριον ἔσσει ἄμεινον. Σαῖς δὲ ἐξακολουθεῖτε νὰ διδάσκητε μετὰ ζήλου τοὺς παιδᾶς δεικνύοντες ὅτι ἐμπνέεσθε ὑπὸ καλλιτέρων ἀρχῶν ἢ οἱ προϊστάμενοί σας καὶ ὅτι εἴθε ἄξιοι καλλιτέρας τύχης.